

**Leerlingen met autisme
in het secundair onderwijs**

Autisme Limburg
18 oktober 2011

Kobe Vanroy
Autisme Centraal, Gent

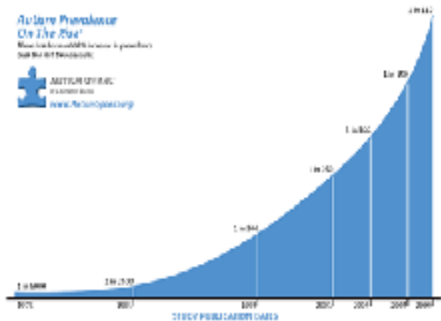
© Autisme Centraal – www.autismecentraal.com

**Autisme
als
contextblindheid**

P. Vermeulen, 2009

Autisme: prevalentie 2010

Year	Prevalence
1975	1 in 1000
2007	1 in 500
2010	1 in 344
2011	1 in 252
2012	1 in 160
2013	1 in 111

Autisme Centrum
Op de 5de
Rise the awareness to raise the possibilities
Start the 1st National

Autisme Centrum
2140000000
www.autismecentrum.org

© Autisme Centraal – www.autismecentraal.com

Autisme: prevalentie 2010

- We gaan naar 1%:
 - CDC (2006; 2009), Baird e.a. (2006), Kogan e.a. (2009): ong. 1%
 - Baron-Cohen e.a. (2009): 1,6%
 - Fombonne (2010): minimum 1%

For more information, visit www.autismecentraal.com

© Autisme Centraal – www.autismecentraal.com

Autisme: prevalentie 2010

- Verstandelijke beperking versus normale begaafdheid?
 - Chakrabarti & Fombonne (2005): 50%
 - CDC (2009): studie uitgevoerd in 2006: 40%
 - Williams e.a. (2008): 14%
 - Fernell & Gillberg (2010): 30%

© Autisme Centraal – www.autismecentraal.com

Contextblindheid

- Waar heeft iemand met autisme in het secundair onderwijs dan zoveel moeite mee?
- Wat kunnen begeleiders doen?
- Wat als 'niets' meer lukt...?

© Autisme Centraal – www.autismecentraal.com

Moeite met...

- Het begrijpen en voorspellen van gedrag en intenties van anderen, leerlingen en leerkrachten
- *theory of mind* -
- Organiseren, plannen, flexibel probleemoplossend denken
- *executief functioneren* -
- Overzicht houden in een chaotische wereld die 'school' heet... (en die is enorm chaotisch!)
- *centrale coherentie* -

© Autisme Centraal – www.autismecentraal.com

Moeite met...

- Begrijpen van sociale omgang (op de speelplaats, in de klas,...)
- Taalgebruik, lijkt soms onbeleefd
- Egoïstisch?
- Groepswerk
- Emoties die niet realistisch zijn
- Naïef en kwetsbaar
- Communicatie?
- ...

© Autisme Centraal - www.autismecentraal.com

Context verhelderen

- Concrete communicatie:

Ondubbelzinnig de context verhelderen door **expliciet**, **positief** en **visueel** duidelijk maken wat we bedoelen en verwachten.

© Autisme Centraal – www.autismecentraal.com

En dus: duidelijkheid bieden

- Figuurlijk taalgebruik?
- Koosnaampjes/bijnamen/...
- Dubbelzinnig taalgebruik
- Open vragen?
- Opdrachten in vraagvorm?
- Lichaamstaal/gelaatsuitdrukkingen
- Verbale overlast
- Discussies?

© Autisme Centraal - www.autismecentraal.com

Concrete communicatie

- Expliciet : directe instructie!

“Niet alles zeggen, dingen van mij verwachten die ik niet helemaal op jouw manier begrijp, vind ik hetzelfde als dingen verzwijgen of soms zelfs liegen. Dat vind ik pas onbeleefd. (...) Als de leerkracht zegt: “Zou je mij je blad willen geven,” dan weet ik niet of ze het wel echt wilt. Is dat nu een test? Of wilt ze beleefd zijn? Mag of moet ik het geven? Of mag dat ook later als ik dat wil? ‘Geef nu je blad maar af alsjeblief’ is toch ook ‘gewoon’?”

© Autisme Centraal - www.autismecentraal.com

Concrete communicatie

- Visueel (in beelden)

ü Door voorwerpen, ruimte,...

ü Door afbeeldingen (foto's, tekeningen, picto's)

ü Door geschreven plannen

ü Door spreken in beelden!

© Autisme Centraal - www.autismecentraal.com

Concrete communicatie!

- Altijd afgestemd op unieke autistische beleving
- Betekenis afstemmen
- Overvisualisatie
- Expliciet gebruik
- Werk samen (ouders/externe begeleiders/leerkrachten/...)

 Denk en doseer!

© Autisme Centraal – www.autismecentraal.com

Moeite met...

- Het begrijpen en voorspellen van gedrag en intenties van anderen, leerlingen en leerkrachten
theory of mind
- **Organiseren, plannen, flexibel probleemoplossend denken**
executief functioneren
- Overzicht houden in een chaotische wereld die 'school' heet... (en die is enorm chaotisch!)
centrale coherentie

© Autisme Centraal – www.autismecentraal.com

Concrete communicatie

- **Wat?**
 - activiteit
 - organisatie
 - ruimte
 - tijd
 - motivatie
 - verwachtingen
 - de sociale wereld...

© Autisme Centraal – www.autismecentraal.com

Stappenplannen

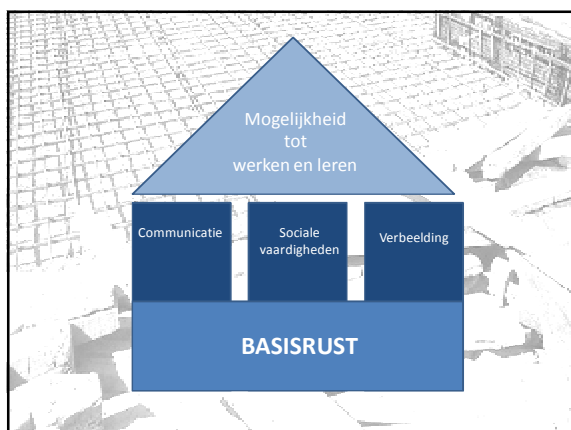
- Op niveau en op maat!
- Enkel waar nodig
- Kweek geen rigiditeit, wel flexibiliteit en leerbaarheid!
- Weg wat geleerd is, maar niet in de vuilbak...
- NB evenveel nood!

(c) Autisme Centraal -
www.autismecentraal.com

Moeite met...

- Het begrijpen en voorspellen van gedrag en intenties van anderen, leerlingen en leerkrachten
- *theory of mind* -
- Organiseren, plannen, flexibel probleemoplossend denken
- *executief functioneren* -
- Overzicht houden in een chaotische wereld
die 'school' heet... (en die is enorm chaotisch!)
- *centrale coherentie* -

© Autisme Centraal - www.autismecentraal.com

School als sociale jungle

- Moeite met onzichtbare en wisselende sociale betekenissen
- Moeite met inlevingsvermogen
- Gebrek aan 'hot' Theory of Mind en 'sociale finesse'

www.autismecentraal.com

Valkuil...

Sociale competentie =

Sociale kennis en vaardigheden

+

in staat zijn om deze aangepast en flexibel te gebruiken (sociale pragmatiek)

(c) Autisme Centraal -
www.autismecentraal.com

Essentiële vaardigheden?

- Interpretieren van gelaatsuitdrukkingen
- Emotieherkenning
- Perspectiefneming
- Intenties begrijpen
- Sociaal gepast gedrag kennen
- Gepast reageren op andere mensen (sociale executieve functies)

(c) Autisme Centraal -
www.autismecentraal.com

Verhelderen sociaal gedrag

- Dwing iemand met autisme niet tot 'normaal' gedrag
- Maak sociale regels concreet
- Geef feedback op het gedrag
- Vluchtplek bij moeilijkheden
- Onze verwachtingen

(c) Autisme Centraal -
www.autismecentraal.com

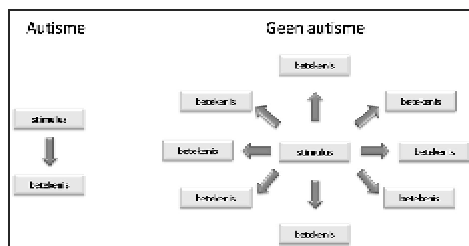
*Context is de gids in
onze zoektocht naar
betekenis*

© Autisme Centraal - www.autismecentraal.com

Context en autisme

- Contextgevoeligheid en contextblindheid

© Autisme Centraal - www.autismecentraal.com

Context en autisme

- Dus wel verbanden leggen, maar moeite met wisselende betekenissen in functie van de context
- Dus ook context kunnen gebruiken, maar niet spontaan, niet onbewust

© Autisme Centraal – www.autismecentraal.com

Context, autisme en begeleiders

- Maar nu het goede nieuws!
- Op het contextknopje drukken door compensatiestrategieën en aanpassing van omgeving

© Autisme Centraal – www.autismecentraal.com

Concrete communicatie

- Doel?

Minder angst, twijfels, onzekerheden
Meer flexibiliteit
Verhoogde zelfstandigheid

© Autisme Centraal – www.autismecentraal.com

Wat als 'niets' meer lukt...?

- Begrip voor alle last (maar tijdig afbakenen)
 - Hoe hou je vol?
 - Wie helpt je daarbij?
 - Wat helpt je daarbij?
 - Wat helpt andere jongeren?

Doel?
 Perspectief bieden: ook al blijft het lastig, je doet dingen om vol te houden. Wat werkt, meer doen!

© Autisme Centraal – www.autismecentraal.com

Wat als 'niets' meer lukt...?

- Op zoek naar uitzonderingen: met WIE ging het beter?
 - lijstjes van leerlingen en leerkrachten
 - wat doen jullie dan (de andere en ik)?
 - hoe kun je dat nog meer doen?

Doel?
 Personen met wie het goed gaat in de kijker zetten. Kiemen van 'goed omgaan met'!

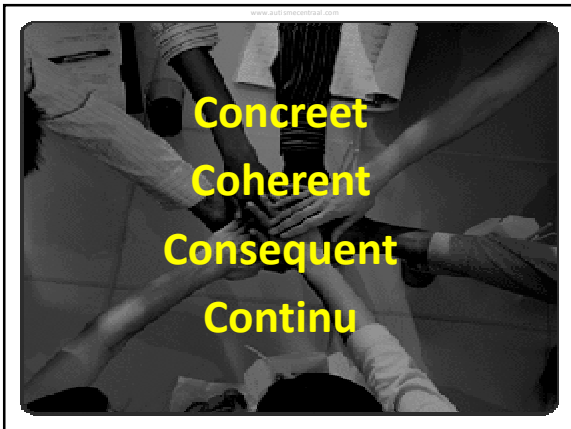
© Autisme Centraal – www.autismecentraal.com

Wat als 'niets' meer lukt...?

- Op zoek naar uitzonderingen: WAAR / WANNEER ging het beter?
 - vak, klas, speelplaats, school
 - thuis
 - sport- of hobbyclub

Doel?
 Horizon verruimend werken! 'Niets lukt nog', is relatief, dus relatieveer (niet minimaliseer!)

© Autisme Centraal – www.autismecentraal.com

Meer weten?

Autisme als contextblindheid
P. Vermeulen
EPO, Acco Uitgeverij, Vlaamse Dienst Autisme

Autisme en normale begaafdheid in het onderwijs
P. Vermeulen, A. Mertens & K. Vanroy
EPO, Acco Uitgeverij, Vlaamse Dienst Autisme

© Autisme Centraal – www.autismecentraal.com
